

З молюсками по Україні

<http://www.pedagog.pip-mollusca.org/>

Презентація № 5

Найпомітніші молюски Чорного та Азовського морів

У наших морях, солених озерах, лиманах мешкає значна кількість червононогих і двостулкових молюсків, пристосованих до існування в соленій або солонуватій воді.

Щоправда, більшість з них мають невеликі розміри та рідко привертають увагу людей. На морському узбережжі завжди найлегше назбирати викинуті водою стулки великих двостулкових молюсків, особливо серцевидки Ламарка (*Cerastoderma lamarcki*).

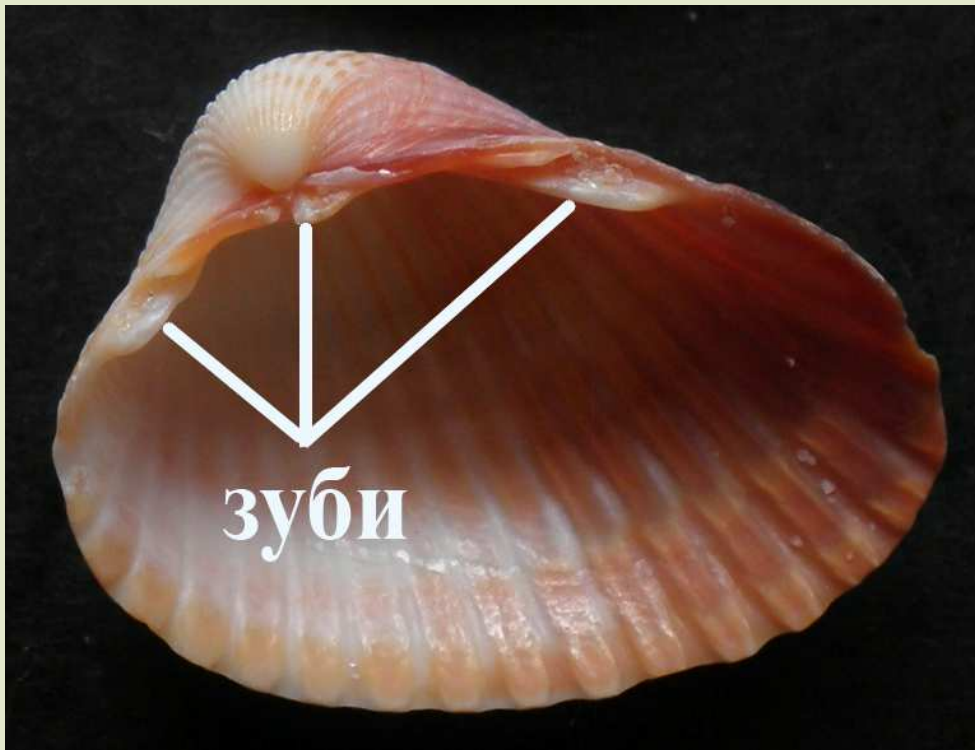

Серцевидка Ламарка – найбільша з наших серцевидок. Довжина її мушель може перевищувати 5 см, а їх форма та забарвлення дуже мінливі. Крім різних видів морських серцевидок є ще й солонуватоводні, які населяють лимани та інші ділянки з невисокою солоністю води. Одним з таких видів є серцевидка кольорова (*Hypanis colorata*) з довжиною мушлі до 4 см.

Серцевидка кольорова.

На узбережжі Чорного або Азовського моря нескладно також назбирати стулки анадари (*Anadara inaequivalvis*). На перший погляд, вони нагадують серцевидок, проте їх легко відрізнити за будовою замка. Замок – ділянка біля верхівки стулок, яка (разом з органічною зв'язкою – лігаментом) забезпечує їх рухливе з'єднання. У серцевидок замок утворений кількома відносно великими горбочками (зубами). У анадари є довгий ряд з маленьких зубчиків, кількість яких може досягати півсотні.

Серцевидка.

Анадара.

Анадара і серцевидки не є близькими родичами. Вони належать до різних родин і навіть рядів. Серцевидки здавна живуть у наших морях. А анадара потрапила до нас порівняно недавно – у другій половині ХХ ст. Припускають, що її личинки потрапили до Чорного моря разом з баластними водами морських кораблів. Загалом цей моллюск розповсюджений в Індійському та Тихому океанах.

Анадара.

Ще один двостулковий молюск, занесений до наших морів людьми – піщана мія (*Mya arenaria*). Розповсюджена вздовж атлантичного узбережжя Європи та Північної Америки, в північній частині Тихого океану. У Чорному морі була вперше знайдена в Одеській затоці в 1966 році. З того часу перетворилася на звичайного мешканця Чорного та Азовського морів. Мушлі мії великі – в наших морях до 8, а загалом – до 14 см у довжину. На одній зі стулочок є великий виступ.

Чому мію називають піщаною? Молюски люблять мілководні ділянки з піщано-мулистим дном і нерідко зі зниженою солоністю води (наприклад, у лиманах). Більшу частину життя вони проводять у викопаних у піску нірках. Ці нірки, зокрема, захищають молюсків під час відливів.

Середземноморська мідія (*Mytilus galloprovincialis*) розповсюджена від атлантичного узбережжя Європи до Чорного і Азовського морів. Завезена також людьми до різних куточків світу. Їстівний молюск, має промислове значення. Мушля клиноподібна, майже чорна зовні, із синюватим перламутром усередині. У великих особин довжина мушлі може досягати 14 см, але переважно трапляються помітно менші молюски. За допомогою бісусних ниток молюски прикріплюються до підводних скель, каміння, порожніх мушель та інших твердих предметів, утворюючи скупчення (друзи).

Устриця їстівна (*Ostrea edulis*) розповсюджена від атлантичного узбережжя Європи та Північної Африки до Чорного моря. Їстівний молюск, має промислове значення. У великих особин розміри мушель можуть досягати 8 – 10 см. На відміну від мідій або інших морських молюсків, стулки устриць мають різну форму. Одна з них (опукліша) приростає до твердих підводних предметів: каміння, інших мушель тощо.

Інші види морських двостулкових молюсків

Гребінець чорноморський
(*Flexopecten ponticus*).

Донакс обрубаний
(*Donax trunculus*).

Гастрана ламка
(*Gastrana fragilis*).

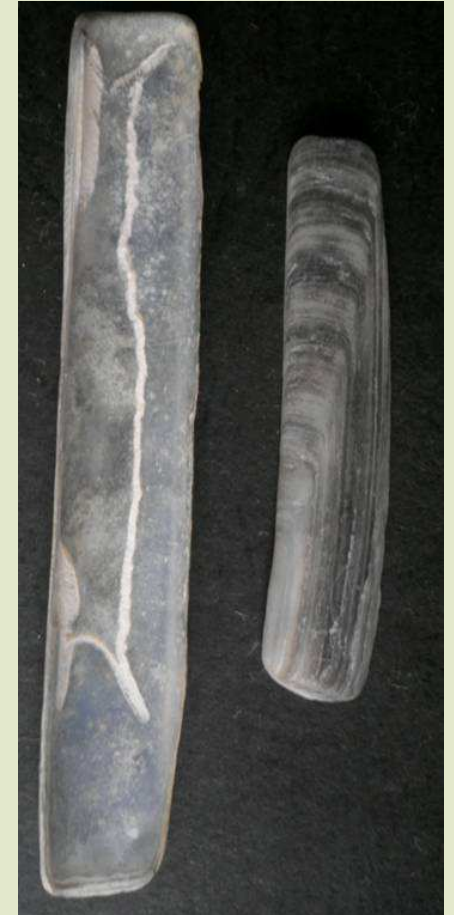
Інші види морських двостулкових молюсків

Хамелея (*Chamelea gallina*).

Лоріпес молочний
(*Loripes lacteus*).

Морський черешок
(*Solen marginatus*).

Рапана (*Rapana venosa*, в інших літературних джерелах *Rapana thomasiana*) – найбільший черевоногий моллюск у Чорному та Азовському морях. Була завезена до Чорного моря з Японського в першій половині ХХ ст. Хижак, завдає суттєвої шкоди устричним та мідієвим господарствам. Черепашка велика: в Японському морі її діаметр може досягати 18 см, у Чорному – 12 см. Черепашки широко використовуються для виготовлення сувенірів, а м'ясо вживають у їжу.

Інші червононогі молюски в наших морях суттєво поступаються розмірами рапані. У трітії сітчастої (*Tritia reticulata*) черепашка баштоподібна, з красивою скульптурою і забарвленням, може досягати у висоту 2 – 3 см. Трітії – хижачки, можуть нападати на морських безхребетних, зокрема, інших молюсків. Харчуються також падлом. Можуть завдавати шкоду риболовам, виїдаючи наживку або рибу, яка потрапила до сіток.

Інші види морських черевоногих молюсків

Гібуля адріатична
(*Gibbula adriatica*).

Гібуля середземноморська
(*Gibbula albida*).

Циклопе
(*Cyclope neritea*).

Детальніше познайомитися з різноманітністю наших морських молюсків можна на фотогалереї Просвітницької інтернет-програми "Молюски", розробленої працівниками лабораторії малакології Державного природознавчого музею НАН України.

<http://www.pip-mollusca.org>

